

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibus Moribusque Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. IV. De Veritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

nia autem nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Loquitur de Filio Dei, seu Verbo, qui Græce λόγος dicitur, & de penetratione per intuitum & iudiciū. Hinc Deus dicitur *καρδιορυσός*, *scrutans renes & corda*, id est, intimas cogitationes & affectiones distincte & clare intuens ac diiudicans.

Psal. 7.
Ierem. 17.

CAPVT IV.

De Veritate.

SAPIENTIÆ connexa est *veritas & vita*.
Veritas quid. *Veritas* generatim nihil videtur esse aliud, quàm conformitas rei cuiusque cum sua mensura & regula, per quam sic est formata vel concepta. Ideò enim hoc est verum aurum, verum argentum, vera aqua; quia secundum suam speciem est conforme & congruens suæ mensuræ infallibili, per quam sic est formatum. Hæc autem mensura est conceptio diuina, quam ideam vocamus. Concepit Deus intra se naturam auri, & vi huius conceptionis fecit illud extra se ipsi conceptioni tamquam regulæ suæ conforme, ac vale planè quale concepit. Illa congruentia & conformitas auri cum sui conceptione effectrice, est eius veritas, nec Deus aliunde de eius veritate iudicat. Si aliter se haberet quàm conceptio & notio auri in Deo requirit, non esset verum aurum, sed falsum & asfimitatum. Idem dicendum de omnibus aliis rebus à Deo formatis. Conceptio enim diuina, qua singula secundum suas species ab æterno excogitata, & in mente diuina veluti efficta sunt, est omnium mensura, omnium regula, & veluti primæuum sigillum omnibus impressum, cui omnia sunt conformia, per quâ conformitatem singula secundum suas species vera sunt & dicuntur. Hoc modo *veritas* est proprietas entis creati, sicut & *bonitas*: cuius ratio consistit in eo, quòd omnia secundum suam speciem sint congruentia ad finem ad quem à Deo sunt instituta, qui potissimum est, declarare potentiam, sapientiam, bonitatem, & ceteras perfectiones sui Conditoris. Sicut enim omnis res dicitur *vera* ex conformitate ad suam causam exemplarem, ita dicitur *bona* ex congruentia ad suam causam finalem. Nec refert quòd nomen *veri* & *boni* ex hac consideratione rebus fortè non sint ab initio imposita, & alia etiam ratione res veræ & bonæ dici possint: nos enim de primaria veritate & bonitate rerum loquimur.

Bonitas.

Con-

32 Considerandum etiam est, unicam in singulis rebus esse *veritatem*, sicuti est unica species, & unicum exemplar cuiusque, cui res quaelibet conformatur. Est tamen multiplex in rebus *bonitas*; quia res quaelibet deseruit ad multos fines inter se subordinatos; qui tamen omnes ad vnum finem vltimum, nimirum gloriam Dei, reducuntur. Præcipua tamen bonitas rerum, à qua potissimum bona dicuntur, est ex ordine & congruentia ad finem vltimum. Quò enim quaelibet res magis valet ad perfectiones diuinas declarandas, eò est præstantior, & entitatiuè melior.

Præcipua bonitas, ex ordine ad finem vltimum.

33 Ex his obiter colligimus cur tantum sint duæ proprietates entis positivæ, *verum & bonum*. Dico *positivæ*, quia *vnitas* supra rationem entis nihil dicit, nisi diuisionis negationem. *Vnum* enim est res in se indiuisa, ab aliis omnibus diuisa. Ratio igitur cur duæ tantum sint, est, quia tres tantum sunt habitudines rebus omnibus communes ad causam vniuersalem omnium. Prima est, tamquam ad causam primam effectricem à qua omnia accipiunt esse, ratione cuius dicuntur entia. hæc habitudo est prima & fundamentalis. Secunda, tamquam ad causam exemplarem, secundum quam effectæ sunt. hæc habitudo dicitur *veritas*. Tertia, vt ad finem vltimum, quæ dicitur *bonitas*. Non poterant autem hæc proprietates aliter in rebus poni, quam ex ordine ad istam causam, quæ est Deus; tum quia nulla est alia à qua omnia dependentiam habeant, tum quia omnis habitudo ad alia, verbi gratia ad intellectum & voluntatem creatam, est posterior ratione veri & boni. Non enim ideò res sunt veræ, quia intelligibiles; nec ideò bonæ, quia amabiles: sed contrà hæc denominationes veritatem & bonitatem rerum conse-

Cur duæ proprietates entis.

34 quuntur, tamquam posteriores. Secundum hanc considerationem opera bona in Sacris literis dicuntur *veritas*, seu vera (abstractum enim pro concreto accipitur idiotismo Hebraico) & qui bene operatur, dicitur *facere veritatem*: quia sunt conformia suæ regulæ, nimirum legi æternæ. Econtrariò, opera mala vocantur *mendacium*; & qui ea facit, dicitur *facere & operari mendacium*, qui commendat & suadet, *loquitur mendacium*: quia dissident à regulâ operationis & vitæ humanæ.

Ioan. 3. 21.
& cap. 8. 44.
Ezech. 4. 15.
Psal. 4. 3.
Ierem. 8. 10.
Apoc. 21. 27.
& c. 22. 15.

35 Aduerte tamen, ea quæ diximus, intelligenda esse de Veritate & Bonitate, vt sunt proprietates entis creati: nam longè eminentiori ratione hæc denominationes Deo conueniunt. Ipsi enim *veritas* non consistit in conformitate naturæ ipsius cum suo exemplari (nullum enim est tale exemplar) sed in eo quòd eius natura

fit talis, quæ debeat esse omnium exemplar & mensura: & ipsius *bonitas* non est sita in conuenientia & ordine ad aliquem finem, sed in eo quòd ipse sit tantæ excellentiæ, vt debeat esse omnium finis.

Veritas cognitionis.

36 Alio modo accipitur *veritas* strictius, vt propria est cognitioni & iudicio, & sic nihil est aliud quàm conformitas cognitionis cum obiecto, tamquam cum sua mensura; nempe cum res talis iudicatur, qualis ipsa in se est. Hæc conformitas sicut in rebus nihil reale aut formale addit earum entitati, ita in cognitione nihil addit entitati cognitionis. Omnis enim noticia hoc ipso quòd attingit suum obiectum, est conformis obiecto, ac proinde vera. Attingit autem obiectum præcise per seipsam & suam entitatem, nullo ei superadito; nam hoc ipsum constituit eius naturam & rationem specificam. *Veritas* igitur cognitionis, nihil est aliud quàm ipsa cognitio, quatenus attingens obiectum, eique conformis. Porro hæc *veritas* vocatur *veritas formalis*, illa verò *obiectiua & fundamentalis*: quia *veritas* rerum est fundamentum & obiectum *veritatis*, quæ est in cognitione creata.

Deus est summa veritas.

37 Quocumque autem modo *veritas* consideretur, Deus est summa & prima *veritas*, & plenitudo *veritatis*. Est enim *prima veritas obiectiua & fundamentalis*, quia est sua essentia, quæ est primum & summum obiectum intelligibile inter omnia intelligibilia, & prima supremaque mensura omnium mensurabilium; & in ipsa omne intelligibile & omne mensurabile, eminentissimè tamquam in abyssu omnis *veritatis*; & prima ratione determinatrice & modificatrice omnium, continetur.

38 Est prima & summa *veritas formalis*, quia est sua sapientia omnem sapientiam infinitè superans: imò est ipsa vniuersitas & plenitudo sapientiæ, in qua omnis sapientia, omniisque *veritatis* notio eminentissimè est collecta, quæque omnem *veritatem* obiectiuam perfectissimè & distinctissimè attingit & penetrat. Oritur hæc *veritas formalis* in Deo nostro modo, concipiendi, à *veritate obiectiua essentia*; quia hæc est mensura diuine sapientiæ: & *veritas sapientiæ* consistit in conformitate & adæquatione cum essentia, & consequentes cum omnibus quæ in illa eminenter continentur.

Omnis veritas ab hac descendit.

39 A *veritate diuine sapientiæ* descendit omnis *veritas* in creaturas, idque dupliciter. Primò per creationem: quia per sapientiam conditæ sunt & formatæ, & in conformatione cum illa sapientia & arte diuina consistit earum *veritas*. A rebus transit vltèrius *veritas* in nostram cognitionem, quia *veritas* rerum est *veritatis* nostræ cogni-

cognitionis mensura & origo. A nostra cognitione transit in nostros affectus & mores, quatenus hi iudicio prudentia & noscitur diuina legis conformantur. Denique in nostros sermones & scripta, quatenus sermones sunt signa conceptuum animi, & scripta sermonum. In his ergo cernitur solum veluti extremum veritatis ἀπὸ τοῦ θεοῦ, & resurgens quoddam umbratile vestigium. Secundo descendit veritas à Deo in creaturas per reuelationem & illustrationem diuinam; hæc enim veritas non est hausta ex obiectis, sed directè per infusionem luminis communicata. Hoc modo veritas fidei & visionis beatæ ad nos deriuatur.

40 In rebus quæ non sunt actu, non est propriè veritas, sed potest esse. Ante mundum conditum homo non erat in se verus homo, nec vera substantia, aut verum ens, sed solum poterat hæc esse; id est, illi conceptui obiectiuo, qui apprehenditur formali notione hominis, non repugnabat esse verum hominem, veram substantiam, verum ens. Idem dicendum de omnibus aliis rebus creatis. Hæc enim omnia nihil erant, nisi conceptus obiectiuus, seu rationes conceptibiles non habentes vllum esse actu, nisi in intellectu diuino, & per notiones ipsius æternas quibus apprehendebantur & formabantur: totumque esse illorum nihil aliud erat quam intelligi, intellectu fingi & formari.

*Quomodo
veritas in
possibilibus.*

41 Duplici tamen ratione dicebantur posse esse, seu esse res possibiles. Primò, quasi intrinsecè, seu à potentia intrinseca, quæ nihil aliud est quàm non-repugnantia, per quam uti nihil sunt, & nihil entitatis habeant; esse tamen, & veram entitatem ac speciem habere, ipsis non repugnat. Secundo, per denominationem extrinsecam à potentia & sapientia diuina, per quam possunt in esse & speciem produci. Itaque sicut in istis non est entitas actualis, sed solum possibilis, ita nec est veritas actualis, sed possibilis. Sed & hæc tota, quantula est, pendet à veritate diuina. quòd enim conceptus obiectiuus rerum, seu res quæ dicuntur possibiles, possint esse verè res, & habere veram entitatem & speciem, prouenit ex eo quòd essentia diuina illis modis sit imitabilis, & diuina potentia per suam sapientiam qua eas concipit, possit eas sic facere & formare.

*Duplici
ratione dicuntur
possibilia.*

Ex his patet, quomodo à prima veritate, tamquam fundamento & radice, omnis veritas pullulet, & ad alia omnia siue existentia siue non-existentia deriuetur: quomodo item diuina sapientia omnis veritatis obiectiuæ quæ est in creatis, sit mensura: denique, quomodo omnis veritas formalis, quæ est in creatis, ab ea descēdat.

*Res futuras
non esse men-
suram pra-
sientia.*

Neque his obstat, quòd cognitio intuitiua Dei, quatenus ad 42
creaturas se extendit, ab illis quodammodo pendere, & veritatem
haurire videatur: quia veritas diuinæ intuitionis, seu conformitas
eius cum obiectis creatis, non prouenit ab ipsa rerum euidencia vel
efficacia, quam habeant ad mouendum intellectum diuinum, &
formandam in ipso cognitionem; sed ex vi comprehensionis ef-
sentia. Cognitio enim diuina ex vi terminationis ad essentiam,
terminatur ulterius ad omnia possibilia; & ex vi terminationis ad
possibilia, terminatur ad omnia existentia eo ipso quo aliquando
sunt euentura. Itaque existere rerum, non est causa aut mensura
vnde veritas visionis diuinæ pendeat, sed est solùm conditio sine
qua non ita terminaretur: ac proinde sola essentia est mensura to-
tius diuinæ cognitionis respectu omnium obiectorum. hinc enim
omnis eius veritas & certitudo pendet. Vnde tam est impossibile
Deum falli circa rem minutissimam (verbi gratia, circa cogitatio-
nes aut intentiones cordis humani, & minimas eius circumstan-
tias) quàm est impossibile illum falli circa propriam essentiam.

CAPVT V.

De Vita.

Vita quid.

VITA dicitur & substantia vitalis, vt est anima & natura An- 43
gelica; & operatio vitalis, quæ nimirum in operante à quo
emanat, remanet: qualis est intelligere, amare, sentire, appetere, se
mouere.

*Quomodo
Deus sit vi-
ta.*

Vtroque modo Deus est vita (semotis imperfectionibus) nec
solùm vita, sed prima vita, & æterna vita, & ipsa vitæ plenitudo ac
vniuersitas, omnis vitæ origo & consummatio, principium & finis;
in quo etiam omnia quæ non viuunt, vita sunt. Ipse enim est su-
pervitalis essentia, & superessentialis vita, omnem vitalem sub-
stantiam intra se eminentissimè & simplicissimè præhabens, &
causaliter complectens, & extra se quamlibet iuxta suam spe-
ciem formans, conseruans, & perficiens. Ipse est sua vitalis opera-
tio, nimirum sua intellectio, suus amor, suum gaudium, sua beati-
tas. Ex illo superuitali fonte omnia quæ aliquo modo viuunt, vi-
tam hauriunt, & vitales facultates motusque ardescunt, alia præ-
stantiores, alia minus præstantes, iuxta gradum cuiusque & ordi-
nem. Inde vita omnis & plantarum & animalium, & hominum &
dæmo-